

RECULL LITERARI

H. PARDELLANS, Director

Número 3

OEDOC
FONS
A. VILADOT

PARIS, Juliol del 1957

(ve de la pàgina 8)

5. LA HISTORICITAT CATEGORIAL I LA FENOMENOLOGIA D' AIXÒ » HISTORIC. — Cada realitat històrica considerada com a històrica es revelava, fins ara, com constituïda, en primer lloc, per l'expressió concreta d'un sentit en el pla de la seva significació, « existencialitat » o « espiritualitat », i, en segon lloc, per una *essència formal*, denominada historicitat en sentit estricte. Doncs bé, dins el primer component, la reflexió pot distingir entre el contingut peculiar expressat i l'estructura de l'expressió, en la qual encaixen les possibilitats materials de la cosa expressada. Dintre el segon component es pot diferenciar la formalitat pura de la historicitat enfront de la funcionalitat en què l'essència d' « això » històric es manifesta com a « naturalesa », en el sentit estricte de l'ontologia tradicional. La capa constituïda per l'estructura de l'expressió, destacada del primer component d' « això » històric, i per la funcionalitat de la historicitat, destacada del segon, estableix l'enllaç entre el « moment » individual (empíric) i el « moment » transcendental (transempíric) d' « això » històric. Falta saber, nogensmenys, si es tracta d'un enllaç en mera contigüïtat o en contigüïtat, és a dir, d'un enllaç aparent o bé autèntic. Es donarà el primer cas si la reflexió s'ha limitat a desdoblar els dos « moments » components d' « això » històric, destriant-ne ara quatre, a propòsit dels dos moments intermedis dels quals continua en peu el problema de l'enllaç. En el segon cas, aquests dos moments intermedis no són, al contrari, sinó aspectes diversos d'un tercer « moment », imbricat en els dos distingits inicialment.

Doncs bé, el que té d'estructural l'expressió i el que té de funcional la historicitat no constitueixen vertaderament sinó els aspectes *estàtic i dinàmic*, respectivament, d'un « moment » únic comú d' « això » històric, definible com a receptacle de les seves « propietats » en contraposició al de la nua materialitat empírica, que fóra el dels seus « accidents », i al de la historicitat merament formal, que seria el de la seva « essència real » estricte. Després d'aquestes precisions reflexives, es poden enumerar en « això » històric com a històric tres estrats: el de la *historicitat material*, el de la *historicitat categorial* i el de la *historicitat pura*. El de la historicitat categorial està constituït pels esquemes, estructurals i funcionals, que enllacen la cosa simplement individual o material amb la cosa simplement transcendental o pura. El « moment » de la historicitat material és l'objecte formal estricte de la ciència historiogràfica, i el de la historicitat pura, objecte formal adequat de la metafísica d' « això » històric; mentre que el de la historicitat categorial correspon a una disciplina, d'una banda, propedèutica de l'ontologia d' « això » històric, i, d'altra banda, no solament independent de l'experiència històrica, sinó endemés orientadora per al seu estudi, puix que proporciona els esquemes categorials de la seva articulació.

En virtut de la seva missió, la postulada disciplina intermèdia ha d'ésser d'indole filosòfica i ha d'ésser concretament la *fenomenologia*, com a conseqüència dels caràcters precisos d'aïllat missió. L'estrat categorial d' « això » històric constitueix per a la fenomenologia un camp de qüestions immediatament accessibles i aïlladament resolubles. Precisament dins aquest tipus de recerca encaixa la dissertació a la qual fan d'introducció aquestes línies. La fenomenologia d' « això » històric representa l'actitud intel·lectual adequada per a resoldre el problema de l'heterogeneïtat dels « mons » històrics, a propòsit del qual es planteja originàriament l'aporètica d' « això » històric, segons els n°s 1 i 2.

6. CARACTER PRIMORDIAL DEL PROBLEMA DEL CANVI HISTORIC; LA SEVA APORETICA. — Pot dir-se que l'estranyesa enfront de l'heterogeneïtat dels « mons »

històrics es formula i concreta d'una manera precisa en el planteig del problema del canvi històric. Aquesta és una de les qüestions pròpies de la fenomenologia d' « això » històric, i, endemés està dotada de caràcters privilegiats, no solament perquè són el fil conductor cap a l'absoluta problemàtica d' « això » històric, sinó també perquè l'experiència històrica presenta els distints « mons » històrics amb una fenomenalitat quasi immediata. El fet que aital primàcia no hagi estat reconeguda ni atesa fins ara en les recerques fenomenològiques d' « això » històric, justifica que en la nostra dissertació s'intenti de recercar fenomenològicament els esquemes categorials d' « això » històric precisament a propòsit de la qüestió del canvi històric.

La forma en què intentarem aquell estudi requereix, a part del que ha estat dit, aclariments concrets sobre la problemàtica, el mètode i els resultats possibles.

El problema del canvi històric es desglossa clarament en tres subproblemes que, d'una manera concisa, poden formular-se preguntant: ¿ què és el que canvia en el canvi històric? ¿ per què canvia? i ¿ com canvia? Aquestes tres facetes del problema corresponen a la distinció clàssica entre l'aspecte *quod*, l'aspecte *quia* i l'aspecte *quo*, que configuraran l'arquitectura d'aquella recerca.

La qüestió *quod* representa un paper de planteig del problema del canvi històric i constituirà el tema de la primera part del treball. El procés fenomenològic del n° 1, a través del qual s'ha mostrat allò aporètic del canvi històric, culminava en l'estranyesa enfront de l'heterogeneïtat dels « mons » històrics. La qüestió *quod* es plantejarà, doncs, entorn del que calgui entendre's per « món » històric. Caldrà superar la ingenuïtat amb què fins ara ha estat acceptada i emprada aci aital noció. Per a això, i puix que els « mons » històrics són configurats per l'experiència històrica, el procediment oportú consistirà a partir del que resulti més indubtable i immediatament aprehensible a aquesta, i seguir el fil conductor de la intencionalitat d'aquesta primera dada fins a assolir un àmbit dotat d'autonomia. Així podrà verificar-se una rigorosa deducció constructiva del « món » històric i, a l'enans, seguir l'entramat de la seva estructura com a realitat en primera aproximació. Aital recerca proporcionarà la troballa dels primers esquemes estructurals de la historicitat categorial, en què s'articula com en el seu esquelet la historicitat material, aprehesa per l'experiència històrica i suscitadora de la pregunta a propòsit del canvi històric.

La qüestió *quia* correspon a l'estudi d'elaboració d'aquella pregunta, i ocuparà la segona part d'aquell treball. Una vegada trobats els primers esquemes estructurals d' « això » històric, serà ja possible centrar en llur funció el problema del canvi històric. L'elaboració eficaç d'aquest consistirà en una recerca de la intencionalitat dels esquemes trobats en la primera part fins a assolir el seu *darrer nucli estructural*. Aquest representa el paper de pla estructural més pregon, on s'enfila la historicitat pura, objecte de l'ontologia d' « això » històric, i amb la seva troballa es tancarà la primera secció de la segona part. La seva segona secció es consagrarà a estudiar els elements i essència d'aquest pla estructural profund de la historicitat categorial, fins a apuntar cap als esquemes funcionals d'aquesta.

A la tercera part s'abordarà la qüestió *quo*, que equival a la solució del problema del canvi històric, com a recerca de la dinamicitat dels esquemes estructurals anteriorment descoberts. Els esquemes i nuclis funcionals d'aital dinamicitat completaran el quadre de categories, meta d'aquesta recerca fenomenològica de la realitat històrica, aclarint l'essència i les modalitats del canvi històric.

(passa a la pàgina 12)

L'ESPERIT D'UN SEGLE DIFÍCIL

El recolliment i l'audàcia s'alien l'un amb l'altre en el nostre temps, i al nostre mateix país, amb una precisió molt esperancadora. Provenen de la necessitat que tenim, que té la nostra gent, d'ésser esclaus de nosaltres mateixos i de mantenir-nos-hi. Es van, tant com absurda, tota temptativa de sortir d'aquesta situació, que d'altre banda correspon plenament a la necessitat de sobreviure. Per això he dit que aquella aliança era esperancadora. Però ¿quan, on i com es produeix? ¿Qui en dona fe?

La resposta no és simple, perquè no parlo de fets externs, de domini corrent, sinó d'alguna cosa d'impossible que hi ha en certs racons de certes, rares, individualitats. L'ur recolliment, el que jo hi veig, o allò que vull donar amb aquest mat, no consisteix — és precis aclarir-ho per a evitar una interpretació gairebé banal de tan plana — a tancar-se en un convent, per exemple, i posant el més esperat dels exemples. Consisteix, així, si en un tancar-se a l'altre, en un fer-se seu a ells mateixos, inclinats cap a una zona interior del caràcter, de les aptituds — de la personalitat, per a resumir —, la zona en la qual caben ells encara del tot (vull dir amb virtut i defectes, cosa que no passa si es tria estat, sigui de sacerdot, de milícia o d'exili), però hi caben només ells.

L'home recollit del nostre temps fa, posat al seu punt, una labor pràctica i, en el sentit més elevat, útil. És a dir, trenca els lligams que l'uneixen a la confusió — i potser a un martiri moral, a una tortura — i s'allia, es defensa. Per tant jo serveix d'alguna cosa. Aquest, diguem-ne primer pas, però, no farà prou, i aleshores s'inicia el gest veritable: comença una penetració profunda en la pròpia vida o en allò que ha estat escollit com a tal vida, i s'adquireix una consciència de plenitud, que porta al secret de la terra, a l'aptitud per a l'abstracció, a l'encontre amb la bellesa de la forma útil, a la puresa del sentit de supervivència.

Això no s'aconsegueix sense l'audàcia, perquè la jugada és forta, encara que la partida s'ha valgut. L'home que es retira, és fàcil que sigui injust, fins i tot, i potser en primer lloc, amb ell mateix. L'obsessió o la dèria, àdhuc la simple rutina, que s'opodera d'ell en començar a alimentar-se sol, poden enganyar-lo o fer-li menys-

(ve de la pàgina 9)

Així doncs, l'apòrica i l'heurística del canvi històric seran abordades concretament segons el pla següent:

1. Qüestió *quod*. — De l'« esdeviniment » a l'objectivitat espiritual, a través del corrent intencional del primer; accés fenomenològic des de la història empírica en un primer pla estructural d'« això » històric.

2. Qüestió *quia*. — a) De l'esperit objectiu al saber operatiu, per mitjà de la intencionalitat d'aquell; troballa fenomenològica del segon pla estructural de la història empírica parint del primer. b) Anàlisi i síntesi intencional del saber operatiu: descripció fenomenològica de l'enllaç entre el darrer pla estructural d'« això » històric i la història pura.

3. Qüestió *quo*. — De l'essència i els elements del saber operatiu a la seva dialèctica i a les seves formes de manifestació a través del diànimisme de la seva estructura; establiment fenomenològic dels esquemes i axiomes funcionals de la història empírica.

(continua)

Jordi PEREZ BALLESTAR

Joan TRIADU

VISIONS EGÍPCIES

Esfinx

Fa tres mil anys que mires a llevant amb ulls de pedra i que el sol naixent se't va menjant a poc a poc el rostre. Els homes desfilen a les teves plantes, s'aventuren entre l'avançada de les teves grapes; però tu comptes els dies per anyades i les anyades per segles, i el trepig de les generacions et sembla la remor granada del vent que et va colgant de sorra.

Borco

La brisa corba la vela. El somriure del timoner esquinça la claror morada del crepuscle. Assenat d'esquena al pal, amb la blancor del turbant delimitant-li el rostre, el patró sembla una figura hieràtica i impenetrable de bronze. Les palmeres es siluetegen violades sobre el cel d'or i turquesa i naure que el Nil amicala en tremolosa tristats. El cant del muetzi rebulda rera seu el solc d'una esgarripança.

Comeller

Dignament enturbantat, et deixes dur per l'indolent natre del camell que esguarxa altu i desdenyos el trol diminut dels ases que van i vénen trajectudament. Vas fent via a la llinda del desert, indecisos la ment i els sentits entre els soralls ardents i assedegats que s'estenen, infinita, a la teva dreta, i la terra turgent de verdor que a l'altra banda il·lucina fins al Nil creixent, fangós i tèrbol de fecunditat.

Homes

Cruix la passarel·la sota llurs plantes endurides de trepitjar camins. El bastiment es decanta i es queda pronzant-se en un nostàlgic vait de bressol. Descansat el braç, calenta la mirada, qualten, riu avall, la riba fupissera. L'alba estén la mà, i posa sobre el Nil adormit faspata d'or i de plata.

Aze

Peregrí de tots els camins, trotes lleuger amb les alforjes plenes a vessar, i el pes abandonat de l'home sobre el llom. No fas cas del camell, que et desdenya, ni del búfal, que et guaita, moteta, des del riu. Teleges la pols amb les teves pèl·liges alegres, dreces les orelles com veles al vent, i, mansament, et deixes pentinar per la carícia excessiva del sol.

Il·la de Filé

Les ribes contorties s'alceïn de puntetes per neurir sortir del bany el temple d'Isis, que Filé alzeica a flor d'aigua dins la palma morena de la seva mà. Els ibis planeegen damunt la columnata, que emergeix del Nil com un feix de papirus qualitat en pedres eternes.

Martina ARAGAY.

RECU

H. PARDELLANS, Director

4, rue Paul Albert : PARIS XVIII

6 números : 150 f., o l'equivalent de mig dòlar fora de França

un : 30 f. o 9 cents

Imprimerie MALE — AVIGNON

EL MON LLATI I CATALUNYA

1. LES CONDICIONS MESOLÒGQUES : LA MEDITERRANEA

Si el « *dasein* » de l'existencialisme alemany és capaç de significació, en cap altre camp ens sembla que pot tenir-ne tanta com en el de la biologia. En efecte, l'ésser en el món és precisament el que ens troba la ciència de la vida : una forma vital és un viure en un món, per tal com és una entitat específica que viu en un seu medi específic, és a dir, un existent, un subjecte, entrellaçat amb el seu univers... Així doncs en considerar l'ésser llati que suposem amb el criteri que hem adoptat ; en examinar el tal ésser llati amb l'esperit d'una filosofia fenomenològica com aqueix criteri comporta, trobem un món-medi en que s'ha desenvolupat aqueix món-espertit que anomenem llatinitat.

Dos són els aspectes operatius fonamentals d'un món-medi en relació amb un home determinat : el biològic en sentit estricte, o sigui en allò que condiciona la seva vida fisiològica bàsica, i l'estètic, o sigui en la mesura en que condiciona la seva vida sensitivo-mental, emotiva i ideativa. Quant al primer, doncs, compta per exemple el factor clima pels mitjans de vida animal que procura ; quant al segon, el factor clima compta, per exemple per les valors plàstiques visuals que el seu tipus de lluminositat ofereixi a l'elaboració del nostre univers mental. En el fons el que passa és que els mateixos mitjans de vida animal que procura, o no procura, un clima, poden transcendir a l'univers anímic de l'home en qüestió, gràcies a la facultat que té aqueix de transformar-ho tot en substància espiritual pròpia : només cal examinar en el seu origen qualsevol forma de tècnica, de màgia, de religió o d'art, per a adonar-se'n ; la vida econòmica i la vida política, les institucions socials i jurídiques, són estructurades per aqueix home dins el quadro d'aqueix medi.

Doncs bé, i qui és capaç de negar l'existència d'aquest món-medi específic que constitueix la Mediterrània?

Figurem-nos l'àmbit mediterrani àmpliament considerat, dins el qual s'han elaborat els elements que han intervingut directament o gairebé directament en la formació de la llatinitat : el seu contorn ens l'esbossen el Planell hispànic, el Massís central francès, els Alps, els Balcans, el Taurus, el Planell sirí, el Desert llibe, els Planells nord-est del Sahara, l'Àtlas.

Seguint J. Rouch, l'oceanògraf de Monaco, a través del seu llibre *La Méditerranée* en considerar els règims climàtics de la nostra mar, veiem que, en la classificació general dels climes, hom dona el nom de *région méditerranéenne* a aquest règim pluvial ben realitzat en tota la conca de la Mediterrània, però que es retroba als dos hemisferis, a les latituds mitjanes, que forma la transició dels règims tropicals als règims de les altes latituds. És caracteritzat per les pluges a l'hivern i una estació seca a l'estiu. El que regula aquest mecanisme són els desplaçaments durant l'any de la zona de les calmes subtropicals.

De manera que a l'estiu, la conca mediterrània està sotmesa a les mateixes influències que la zona desèrtica ; però a l'hivern els anticiclons tropicals reculen cap a l'equador, la pressió baixa, i els vents de l'oest poden envair la zona mediterrània, i aportar pluges de què està mancada la zona desèrtica.

A la successió regularíssima dels caràcters estacionals a la Mediterrània septentrional, on a l'hivern humit i relativament pluges succeeix un estiu sec i gairebé sempre assolit, atribueixen alguns autors una particularitat lingüística remarcable. Els pobles mediterranis d'alta zona no tenen cap mot especial per a designar el temps que fa ; empenen senzillament el mot temps (*tempo* en italià, *temps* en francès, *tiempo* en castellà, *kairos* en grec), al qual hom afegeix un qualificatiu apropiat : bo, dolent, humit, sec, etc.; mentre que els pobles nòrdics, per exemple, tenen mots especials (*weather* en anglès, *wetter* en alemany, etc.). Car, segons aqueixos autors, a la Mediterrània septentrional el cicle de les estacions és suficient per a marcar l'evolució dels dies i es confon amb ell, i creuen poder interpretar que els homes s'acomes a aquest clima, les variacions del qual es reproduïen a dates gairebé fixes, han vist en aquestes el signe més tangible de la marxa del temps, pres aquí en el sentit de la durada, i que no han experimentat la necessitat de tenir dos mots diferents per a expressar fenòmens que els semblaven confondre's en realitat. D'altra banda, aqueixos pobles, en gaudir d'una perfecta regularitat en la successió de les estacions, troben així mateix d'una gran nitidesa i harmonia d'horitzons lluminosos ; això fora potser el que els donaria llur necessitat de claretat, d'ordre i de precisió, la corporeïtat esteticista de llur estil vital i imaginatiu-ideatiu i de llur sentiment còsmic (aqueix sentiment és en els pobles nòrdics específicament difús i fluid).

Nogensmenys, les terres est i sud, especialment, de la que podríem anomenar gran Mediterrània, adossades i àdhuc pertanyents a la gran zona de deserts africanos-asiàtics, presenten una major uniformitat climàtica, en què el dia s'encén sota un cel roent i un cel d'atzur amb una llum esclatant, per a morir roig de sang en una nit gaspirejant d'estrelles, transparent i misteriosa. Aquí hom torna a distingir l'indistintament entre el temps de la duració i el temps de l'estat de l'atmosfera (en els dialectes àrabs, per exemple, hi ha un mot per a cada estat atmosfèric remarcable), per tal com no realitza cap identificació de la durada amb una successió periòdica regular d'estats atmosfèrics. En aqueixa immensitat és on ha nascut aqueix tipus de sentiment còsmic místic que ha donat la mentalitat màgica elaboradora de l'hegemonia i del monoteisme ; en aqueixa immensitat, plena d'inquietud còsmica, és on l'home ha començat a sentir i conèixer l'angoixa de la seva condició i del seu destí...

Tèrmicament, les condicions de la conca mediterrània són d'una certa dolcesa, amb extrema més aviat d'altres temperatures a l'estiu, enregistrades particularment a les regions més meridionals. Quant als recursos del sol, tant des del punt de vista de la gea, com de la flora o de la fauna, són diversos, encara que no notablement abundosos.

(passa a la pàgina 12)

(ve de la pàgina 11)

En fi, sistema de litorals, d'istmes, d'estrets, d'illes, dins un cercle de terres subcontinentals i semicontinentals, amb les característiques assenyalades, constituint el complex de funcions que això comporta, la Mediterrània forma una entitat d'estructures condicionals físiques per a una morfologia històrica. Entitat composta de dues zones polars: la nord-oest i la sud-est, nuclis d'assentament, respectivament, del món llatí i del món islàmic semítico-camític actuals.

Històricament considerada, la Mediterrània resultarà doncs un moviment descabellant-se bipolaritzat entorn d'un eix inscrit diagonalment nord-oest sud-est en la seva conca geogràfica.

Si examinem particularment allò que pertoca a la península hispànica i al territori català, l'essencial de llur estructura pot apreciar-lo la geopolítica actual de la manera següent:

La península hispànica constitueix una mena de promontori d'Europa, que li fa com de pont amb Àfrica, separant-la'n els 14 quilòmetres solament de l'estret de Gibraltar, i això dins el si de la Mediterrània i atalaia l'Atlàntic. Aquesta massa peninsular presenta, amb els seus grans planells centrals, una ciutadella interior sobre la qual s'aixequen diversos massissos muntanyencs, un dels quals, en serralada d'oest a est, la uneix amb Europa i la'n separa a l'ensens. Al llarg del pentàgon que forma la Península, fent vora adossada a les serralades que delimiten el planell, s'estenen les costes, estretes i d'esquena a la ciutadella en qüestió llevat a l'occident, amb valls litorals o amb « rias », base de comunicacions marítimes mediterrànies i atlàntiques. La comunicació natural amb els planells interiors és difícil, exceptuat l'angle sud-oest (Guadalquivir, Guadiana, Tajo), oferint solament colls de 1500 metres d'altitud de vegades, o valls de rius que gairebé mai no són un camí — la tècnica, però, pot atenuar aquesta situació. Clima del Planell: continental sec, relativament; clima de la vora costanera: litoral, humit al sector atlàntic, llevat del sud, i sec al sector mediterrani, subjecte al règim de la conca a la qual pertany. « Al nostre entendre, diu el geògraf, geòleg i prehistoriador E. Hernández Pacheco, la Península està integrada pels següents elements: el Planell i les depressions laterals, limitades a llur torn exteriorment per zones muntanyenques. Així, la depressió de l'Ebre està limitada pel Pireneu i la serralada penibètica, i l'atlàntico-lusitana, ho estava probablement per una cadena de roques antigues submergides avui dia dins la mar ».

Mig a cavall sobre el Pireneu oriental, bona part dins la conca de l'Ebre, formant passadís geogràfic envallat, muntanyenc i mariner a l'ensens, hi ha el territori català, perllongat al sud per l'orla marítima valenciana, amb les rels ben endins de la mar de les seves illes balears, i sota un règim climàtic típicament de la Mediterrània septentrional.

Des del punt de vista geopolític, doncs, la Península, per la seva posició i la seva estructura física — jocs de planells, valls i litorals —, sembla constituir la base d'una « marca » mediterrània, entre Europa, l'Àfrica del Nord i l'Atlàntic... (que un geni polític conscient d'aquesta situació i prou dinàmic i intel·ligent per a servir-se'n, realitzaria; i aital missió duria els Estats que hi participessin a l'alt nivell propi del cas). Sembla poder realitzar una síntesi dinàmica a la llatina del món mediterrani...

Catalunya, geogràficament joc de passadissos muntanyencs i litorals i illes envallats en la posició que li velem, potser podria estimar-se en funció geohistòrica com l'aparell hemo-regulador llatí de la « marca » i de la síntesi en qüestió, (funció essencialíssima que significaria al seu poble una especifica i eminent personalitat nacional, un importantíssim paper nacional). Mes, estrictament considerada, amb superfícies de cultiu, de pastura i forestals relativament reduïdes, mancada de les primeres matèries que immediatament forneixen la base d'una gran indústria, heus ací un medi per a una concreció político-social de l'element humà en quatre vocacions bàsiques — donant quatre psicologies bàsiques —: la del petit mariner, la del petit pagès, la del petit menestral i la del petit burgès comerciant o industrial...

Humbert PARDELLANS.

(ve de la pàgina 6: Història)

.....5) Els esforços per a superar aquesta representació polvoritzada de la història han conduït alguns autors a imaginar que, si és cert que la història acostuma a manifestar-se en cercles tancats, hi ha la possibilitat que algun d'aquests cercles s'obri de manera que des d'aí obertura i la seva transcendència corresponent pugui finalment ésser jutjada la història i adquirir altra vegada sentit la fórmula: la història universal és el judici final. Bergson i Toynbee han defensat, cada un per la seva banda, aquest intent de superació que mena en molts casos a la consideració d'una certa incommensurabilitat de l'Occident cristià respecte a les altres cultures i a la suposició que en totes elles hi ha gèrmens que, degudament desenrotllats, podrien donar lloc a aquesta incommensurabilitat. Les cultures que es basten a si mateixes entrarien dins aquest apartat i constituïrien, com assenyala en Francisco Romero en el cas de l'Índia, la Xina i l'Occident, modes distints de « transcendència espiritual ». D'aquesta manera es tancaria de nou la bretxa oberta per la tendència a la polvorització de la història sense necessitat d'admetre's a priori una línia continua ni apartar-se de l'examen empíric de la història concreta.

Això ha estat reconegut, des del punt de vista filosòfic, per autors que, com Bogumil Jasinski, han declarat que potser la nota més característica de la història (en els seus dos sentits de « realitat històrica » i de « coneixement històric ») està continguda en el concepte de **continuitat**. Això vol dir que el supòsit bàsic de la història, essent a l'ensens el que fa possible la « trama » de la història, és el que hauria d'anomenar-se el « continu històric ». És impensable, per tant, segons Jasinski, la possibilitat de qualsevol història particular que tingués per objecte un poble considerat per si sol en qualsevol punt remot del temps o de l'espai, car tard o d'hora aqueixa història particular s'insereix en una trama universal de la història, adquirint així un « sentit ». D'aquesta manera són rebutjades les « illes històriques » i és reafirmada la continuïtat, o, almenys, la tendència cap a ella, de la realització d'aí « continu ». D'altra banda, aquest supòsit faria possible, segons Jasinski, el tractament definit del problema lògic de la història (Cf. « Les fondements logiques de l'Histoire », *Travaux du IXe Cong. Int. de Phil.*, 1937), amb l'examen del « període històric » i de la noció de « periodificació » com les conceptualitzacions més pròpies de la ciència històrica, susceptibles d'atorgar a aquesta una rigor anàloga a l'assolida per la ciència natural.

En tot cas, les qüestions relatives a la fonamentació de la ciència històrica semblen ésser secundàries en relació amb la dilucidació de l'essència de la història mateixa — de la qual depèn aquella — realitzada en el marc d'una ontologia de la història que, segons ha estat apuntat, duu en el seu si la discussió de les distintes interpretacions parcials de la història i, d'altra banda, es troba fonamentada en una antropologia filosòfica i en una metafísica que, en fer de l'home un ésser predominantment històric i en basar la historicitat en la temporalitat qualitativa, ateny els estrats més profunds a què pot arribar una consideració filosòfica del problema. Tanmateix, el volum assolit en els darrers temps per les recerques sobre la ciència històrica fa necessari un examen som de les principals posicions adaptades. En primer lloc, cal considerar la tendència lògica, tal com es troba representada per l'escola de Baden, que veu primer de tot en el problema de la història la qüestió de la constitució lògica de la ciència cultural a diferència de la ciència natural. En segon lloc, apareix la tendència gnoseològica, defensada per Dilthey, encara que en la posició d'aquest pensador i de la seva escola es troba ja la possible i àdhuc l'efectiva superació d'aquest punt de vista. Finalment, es presenta la tendència metafísica, que vol considerar la història com una part de la filosofia primera i que no admet altra constitució de la ciència històrica que com a desenvolupament dels problemes referents al sentit i al destí. Aquesta posició es troba més o menys implicada en gairebé totes les altres actituds, i, d'altra banda, és la comuna en totes les direccions que sostenen l'existència d'un factor real o ideal únic com a causa del procés històric. El que cal assenyalar ací és solament, de totes maneres, la necessitat de separar ambdues recerques i de no confondre l'examen de l'estructura i condicions de la ciència històrica amb el problema, indubtablement més pregon i envitricallat, de l'essència de la història, és a dir, no solament de la indagació de la realitat històrica, sinó també de les qüestions relatives a la seva posició en la vida humana i en el mateix fons d'aquesta.

Biblioteca de Comunicació
Josep FERRATER MORA
CEDOC

(De) seu **Diccionari de Filosofia**; quarta edició en premsa: Buenos Aires).